

VALSTYBĖ VERSLE: KADA KYLA RIZIKA RIBOTI KONKURENCIJĄ?

Valstybės ir savivaldybių institucijos daro poveikį rinkoms ir konkurencijai. Konstitucija saugo sąžiningos konkurencijos laisvę, tačiau ją gali pažeisti pačios valstybės ir savivaldybių institucijos savo sprendimais.

Iš praktikos matyti, kad **konkurencijos ribojimo pažeidimai ir rizikos kyla, kai valstybė ar savivaldybė:**

- ✓ **dalyvauja rinkoje ir privilegijuoja savo įmones.** Pavyzdžiui:
 - suteikia pirmenybę savo įmonei teikti paslaugas
- ✓ **sudaro palankesnes sąlygas rinkos senbuviams, apsunkindama naujų įmonių patekimą į rinką.** Pavyzdžiui:
 - suteikia pirmenybę daliai ūkio subjektų įsigyti žaliavos;
 - neorganizuodama konkurencingos procedūros savo įmonei paveda teikti pastato administravimo ir inžinerinių sistemų priežiūros bei kitas paslaugas;
 - pratęsia šilumos gamybos sutartį su savo įmone;
 - nustato vienodus veiklos reikalavimus į rinką ketinančioms įeiti įmonėms ir senbuviui, kuris juos gali įvykdyti daug lengviau
- ✓ **riboja rinkoje veikiančių ūkio subjektų skaičių**
- ✓ **teikia galimai neteisėtą valstybės pagalbą.** Pavyzdžiui:
 - viena valstybės įmonė garantuoja banko paskolą, teikiamą kitai valstybės įmonei, turinčiai finansinių sunkumų
- ✓ **keičia licencijavimo, leidimų ar kitokią teisės verstis ūkine veikla įgijimo tvarką, dėl ko vartotojai negautų paslaugų, dalis verslo patirtų didelius kaštus arba turėtų trauktis iš rinkos.** Pavyzdžiui:
 - optikoms nustatytas draudimas veikti ne gydymo paskirties patalpose
- ✓ **riboja ūkio subjektų galimybes nustatyti savo prekių ar paslaugų kainas**
- ✓ **prižiūri veiklą, kurią vykdo tiek jos įmonės, tiek privatus verslas.** Pavyzdžiui:
 - jeigu savivaldybių valdomos įmonės paskiriamos daugiabučių administratoriais, savivaldybės, prižiūrinčios administratorių veiklą, galėtų veikti neobjektyviai vertindamos savo kontroliuojamų įmonių veiklą
- ✓ **sudaro prielaidas draudžiamiems ūkio subjektų susitarimams dėl priemonių kainų, gamybos kiekių ir rinkos pasidalijimo arba savo veiksmais skatina tokius susitarimus**
- ✓ **nustato neobjektyvius kriterijus konkrečioms veikloms**
- ✓ **reguliavimu kelia riziką, kad tam tikroje rinkoje, išvengiant konkurencingų procedūrų, įsitvirtins ribotas ūkio subjektų skaičius.**

Konkurencijos taryba prižiūri Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio, kuris numato pareigą viešojo administravimo subjektams užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, taikymą. Žemiau pateikiamos išimtys, kuomet Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimai netaikomi. Savivaldybė gali steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus ir (ar) Viešųjų pirkimų įstatymo arba Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo arba Koncesijų įstatymo nustatyta tvarka pavesti teikti viešąsias paslaugas jau įsteigtam teikėjui, kai:

- ✓ teikiamos vandens tiekimo, nuotekų valymo, šilumos tiekimo, atliekų tvarkymo, keleivių vežimo, teritorijų ir gatvių priežiūros ir tvarkymo, maitinimo švietimo, socialinės globos arba sveikatos priežiūros įstaigose paslaugos arba
- ✓ teikiant viešąsias paslaugas turi būti valdomas ir naudojamas savivaldybių ar jų juridinių asmenų nekilnojamasis turtas ir kitas ūkio subjektas tokios paslaugos negalėtų teikti savo patalpose, arba
- ✓ savivaldybių nekilnojamasis turtas – koncertų salės, muziejai, parodų rūmai, bibliotekos, kultūros namai, teatrai, sporto salės, maniežai, stadionai, baseinai – naudojamas viešosioms paslaugoms teikti švietimo, kultūros, sporto srityse ir su jomis susijusiai ūkinei veiklai vykdyti, jeigu toks objektas yra vienintelis savivaldybės teritorijoje ar seniūnijoje.

Konkurencijos taryba rekomenduoja vykdyti konkurencingas procedūras net jei tai ir nėra privaloma.

